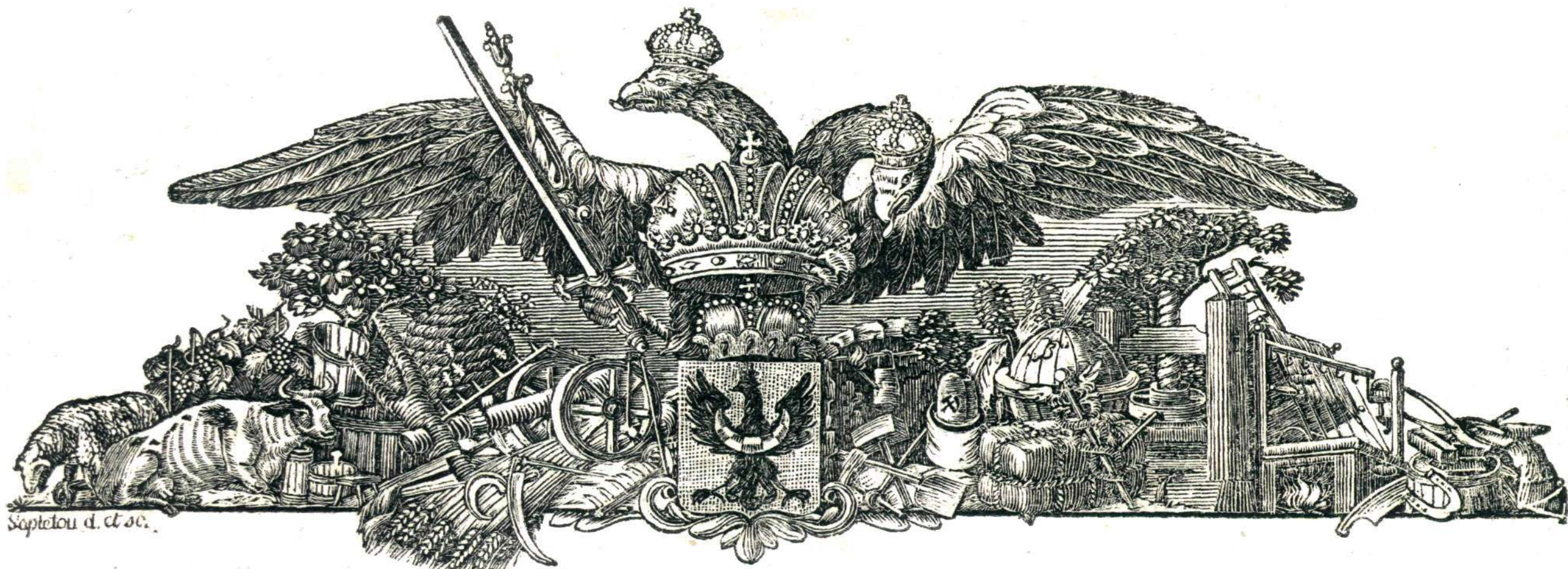

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 7.

V frédo 16. velikiga serpana.

1843.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hihi 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pošti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. poštah se snajo dobiti.

Ozhe nash sa odvernjenje martranja shival.

(Poleg némfhkiga.)

Pravizhni se tudi shivine fvoje usmili,
pa ferzé hudobniga je neusmileno.
Salomonov pregovor 12, 10.

Ozhe nash, ki si v nehés vihvavi,
Ti niš famo nam shivljenja dal,
Ki zhaštimo Tebe v vezhni flavi:
Ti zhefh biti tudi varh shival.

Tvoje jmé naj bó povfód zhefhéno,
Pa presvétiga ta nezhašti,
Kdor serd svojo spufha nepošhténo
Nad shivalmi, kolne té stvarí.

Pridi k nam kraljéstvo milost' Tvóje,
Vérno upamo ga vredni bit',
Daj, de si usmiljenje tud' svóje
Bitje vsako móre pridobit'.

Tvoja svéta vólja naj se 'side
Tak' na sémli, kakor nad sémlió;
Zhe fkos' nash tud' nad shivali pride,
Kar krivizhno ní in kar ne bó.

Kruh vsakdanji, Ozhe. nam dodéli,
In tega tud' vsakimu nash dafh;
Pa koristne bi shivali sméli
Pufhát' mi bres shivesha, bres pásh?

In nikóp' ne pèlji nash v skufhnjave,
De b' ne méli sa shival ferzá,
Saj nar vézhji in nar májn' tesháve
Tudi njim shivljenje zhušit' dá.

Temozh kakor mi, de b' nash od sléga
Réfhil, Ozhe. Tebe prófimo,
Tak' nash vselej réfhi tud' od vféga,
S zhimur Te v shivalih shalimo.

Vse je dár Tvój, torej tud' shivljenje,
Ti si móder stvarnik vsih rezhi!
Zhe f' jih nam isrózhil v potrebljenje,
Naj se kriviga nizh ne sgodí!

Ti f' mogózhen, svét; Tebé zhaštijo
Gór vihave, 'Teb' gromi morje;
Daj, de k pridu nam shival' shivijo,
De nizh bres potrebe ne terpé.

Vézhna zhašt naj bó Ti, vezhna hvala,
Ozhe, Ti si nam shivljenje dál;
Dufha Ti bo vézhno zhašt dajala, —
'Srézhen, kdor ne martra nizh shival!
Malavafhizh.

Shkodljiva nehvaleshnost zhbele moriti.

Od eniga zhbelaarja na Stajarskim.

Ker fim she student na jesen domu v Sevshko dolino na Gorenskim (Oberkrain) hodil, fim skerbeno oprashoval zhas, kdaj bojo zhbele tergali, se grosno veselivshi, dobit lepo pogazho sladkiga meda. Ali shalošten fim postal, vpadlo mi je ferze do sterd, ker fim vidil, kako neusmiljeno so zhbele s sheplam in purbljam morili. Misli fim si: Glej nehvaleshnost svetá! tisto shival, ktera zelo leto sa nash tako pridno dela, tisto

nedolshno shival ljudje na jesen morijo! Lepo plazhilo je to od pametniga zhloveka! — Zhe fim pa ljudem kaj taziga povedal, so meni rekli, de jim ne nese po simi zhbele rediti, ker one ob tem zhasu vezh snejo, kakor so pomlad vredne. Šilno je mene le to peklo, in komaj fim sholo sapuſtil, ker fim to rezh premifhljevati in fkuſhati sazhel. Škerbno fim tehtal ali vagal zhbele na jesen in pomlad, in najdil fim, de panj, kateri veliko zhbel ali muh ima, vse bolj varno preshivi, in nizh vezh ne potrebuje shivesha po simi, kakor panj, kateri malo muh ima. Zhe je pa to dognano, bo vsaki poterdil, de nam bolj vershe, muhe tiſtih panjev, ktere ohraniti ne miſlimo, s zhbelami drugih panjev sdrushiti, kakor jih neufmiljeno moriti.

Le to delo naj bo posebno letaf vſim zhbelarjam perporozheno, ker se je savoljo flabe paſhe zhiſt malo mladih zhbeliz isvalilo, in ker ſo savoljo merslih vetrov in pogofſtiga deſhja naſhi panji ſlo ob muhe priſhli.

Na tanko bom torej popiſal mojo ſkuſhnjo, de ſe bo vsaki reſnize ſhelni prijatel lahko preprizhal, de navada zhbele moriti ni ſamo gerdo nehvaſhna, ampak tudi naſhimu zhbelarſtvu groſno ſhkodljiva.

Zhbele, ktere ohraniti ne miſliſh, merslo deſheven dan, kakorſhnih na jesen pogofſto imaſh, preſheni s dimam; zhe imajo malo ſatja v kot ravno tiſtiga panja; zhe pa imajo veliko ſatja, v drug poprejſhnimu na ſhirokofſti enak panj. Nar hitrejſhi ſe to ſgodi s enim pihavnim meham (Rauchmaſchine) s kterim je sdrushena koſitarſka poſoda, ki ſe na dvoje lozhi, de ſe ſtari in terhlen leſ, nar boljſhi od lipe in verbe, noter dene ino piha. Zhe pa te priprave nimafh, lahko s zunjo, ktera ſe kadi, zhbele toliko odſbeneſh, de ſatje s noſham poresheſh. Po tem poiſhi matizo (maternizo ali kraljizo) vsami jo prozh, in ſapri zhbele v panj, kteriga luknjo ali ſhrela ſi s navertanim koſitarjam ſadelal, de ſapo imajo, vonder vjiti ne morejo. Tako jih puſti v ſenzi kakih pet ur ſaperte, de ſe bresmatizhnoſti ſavejo, in potem jih na nozh bres vse ſkerbi enimu ali drugimu panju sdrushiti; vidil boſh, poſebno, zhe ſhe nekoliko obe-dvoje s dimam pokadiſh, med njimi mir in edinoſt eniga kraljeſtva.

Rekel bo morebit kak zhbelar: ni nam nesnano, kako ſe zhbele preſhenejo in sdrushijo; ali to je vezhi ſhkoda kakor dobizhek, ker one po simi vezh snejo, kakor ſo pomlad vredne.

Takim beſedam naſprot poſtavim jeſt mojo ſkuſhnjo, ker fim ſe ſkosi ſhtevelo let na tanko preprizhal, de zhbele, zhe jih je veliko v enim panju, nizh vezh ne potrebujejo shivesha, kakor zhe jih je malo. Boſh rekel: to je zhes poſtavo naſhe nature! Ali glej, premalo nam je ſhe snana

natura teh zhbel! one po simi ne ſpijo in tudi ne bdiſo popolnoma, ampak ſnajdejo ſe tako rekozh vſredi med ſpanjam in bdenjam, v tem ſtanu pa potrebujejo perpravno miro (Grad) toplote; zhe torej ſavoljo premaliga ſhtevela doſti toplote napraviti ne morejo, ſi ſkosi bolj obilni shivesh pomagajo. Pervo ſnaminje ſrezhniga zhbelarſtva v tem obſtoji, de urno pomlad goſte zhbele imamo, in ſgodaj roje dobimo; to ſe pa gotovo nar loſhej napravi, zhe muhe tiſtih panjev, ktere zhes ſimo ohraniti ne miſlimo, s zhbelam drugih panjev sdrushimo, nameſt jih neufmiljeno moriti.

To mojo ſkuſhnjo ſo vedli ſhe zhbelarji nekdaſnjih zhaſov. Baron Ehrenfels pravi: (ſtran 175) „panj, kateri veliko zhbel in malo ſterdi ima, loſhej po simi preſhivi, kakor panj, kateri malo zhbel in veliko ſterdi ima.“ On pergliha neufmiljeniga, kateri na jesen zhbele mori, s tiſtim divjakom, kateri zelo drevo poſeka, kader ga jabuke jeſti mika.

Deſglih tudi uzheni zhbelarji to reſnizo terdijo, vonder ſhe ſmiraj na deſnim in levim ſtrani Save in Drave s velikim veſeljam zhbele morijo.

Ali nam ne ſprizhujejo tega zhbelnaki, ktere ſhe od daljezh polne panjev s oſhganimi in oſmojenimi luknjami vidimo? Kolikokrat fim vidil neufmiljeniga, kateri je zele pol ure pred ſhrelam s ſheplam kuril, in na ſadnje ſo vonder ſhe zhbele migale! Šin miſli, de more vſako leto nekaj te nedolshne shivali pomoriti, ſato, ker je njegoviga ozheta tako delati vidil! Šhaloſtna ſmota naſhiga prebrifaniga, uſmiljenja polniga ſloetja! —

Prijatel! kateri le eno iſkro ljubesni do zhbeliz imaſh, — in kdo bi te shivali rad ne imel, ktera zelo leto ſa naſ tak pridno dela? — nikar ne ſaverſi te moje ſkuſhnje s navadnim pregovorom: Ta je ſhe ſopet ena nova in praſna! — ampak sdrushi ſam prihodno jesen tvoje zhbele, in vidil boſh, de ſo moje beſede gola reſniza! —

M. N.

Ilirſke deſhele nekadaſj in ſedaſj.

Vſe naſhe Ilirſke deſhele ſo bile v prav ſtarih zhaſih s támnimi gojſdmí ſakrite. Šem ter tje ſo bili nesdravi mozhvéri, v kterih ſe je ſtrupenína valjela. Sverína je po deſheli goſpodarila, in po retkama ſejániga zhloveka ſtrahovála.

Pervi prebivavzi le téh deſhel, kar je mogóže ſvéditi, ſo bili Ilirzi, po kterih ſe ſhe dan danáſhni té deſhele Ilirſke imenujejo. Ilirzi ſo bili divji, ſerzhni in junáſhki bojevávzi, kateri ſo na Terſháſhkim mórju Rimzam mozhno nadlegovali in ſabavljali, ſe s njimi bojeváli in jim kupzhijſke barke róпали.

Kadar je Rimzam tega le ſadoſti ſe ſdelo, ſo priſhli s hudo vojkó, ſo Ilirze premagali,